
WELCOME TO
LOY
KRATHONG
FESTIVAL

ประวัติวันลอยกระทง

ความเชื่อเกี่ยวกับการลอยกระทงเพื่อขอขมาพระพุทธบาทมีหลายตำนานด้วยกัน บางส่วนเชื่อว่าเป็นการรอรับเสด็จพระพุทธเจ้า หลังเสด็จไปโปรดพระมารดา บ้างก็คือเป็นการบูชาพระจุฬามณีเจดีย์ ในขณะที่ชาวพุทธอีกจำนวนมาก ก็เชื่อว่าตำนานการลอยกระทงมีความเชื่อมโยงกับเรื่องเล่าในสมัยพุทธกาล

เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าฉันข้าวมธุปายาสที่นางสุชาดานำมาถวาย หลังเสวยเสร็จแล้วจึงทรงนำถาดทองลอยน้ำ และตั้งสัตยาธิษฐานว่าหากในภายภาคหน้าจะสำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ขอให้ถาดทองลอยทวนน้ำ ปรากฏว่าถาดทองลอยทวนน้ำจนเกิดเป็นพญานาคแห่งเมืองบาดาลเห็นเข้า จึงรู้สึกเลื่อมใสศรัทธา และขอให้พระพุทธเจ้าประทับรอยพระบาทไว้ ณ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา เพื่อที่เหล่าพญานาคได้ขึ้นมาสักการะ ส่วนนางสุชาดาเมื่อทราบเรื่องนี้ จะนำถาดใส่เครื่องหอม และดอกไม้ เพื่อนำมาสักการบูชารอยพระพุทธบาทเช่นเดียวกัน จึงกลายเป็นที่มาของการลอยกระทงเพื่อเป็นพุทธบูชาในทุกวันเพ็ญเดือน 12 ซึ่งกลายเป็นธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา

ประวัติการลอยกระทง ตามตำนานของภาคเหนือ

ตามตำนานเล่าว่าได้เกิดอหิวาต์ระบาด ที่อาณาจักรหริภุญชัย (จังหวัดลำพูน) ทำให้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก คนที่ไม่ตายจึงอพยพไปอยู่เมืองสะเทิม และหงสาวดีเป็นเวลา 6 ปี บางคนก็มีครอบครัวอยู่ที่นั่น ครั้นเมื่ออหิวาต์ได้สงบลงแล้ว บางส่วนจึงอพยพกลับ และเมื่อถึงวันลอยกระทงที่ได้อพยพไป ก็ได้จัดรูปเทียนลักษณะ พร้อมเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ใส่ สะเพา (อ่านว่า " สะ - เปา หมายถึง สำเภาหรือกระทง) ล่องตามลำน้ำเพื่อระลึกถึงญาติที่มีอยู่ในเมืองหงสาวดี

ซึ่งการลอยกระทงดังกล่าว จะทำในวันขึ้น๑๕ ค่ำ เดือนสิบสอง เรียกกันว่า การลอยโขมด แต่มิได้ทำทั่วไปในภาคเหนือ ส่วนใหญ่เทศกาลยี่เป็งนี้ ชาวภาคเหนือจะมีการตั้งธัมม์หลวง หรือการเทศน์มหาชาติ และมีการจุดประทีปโคมไฟอย่างกว้างขวางมากกว่า การลอยกระทงที่ทางโบราณภาคเหนือเรียกว่า ลอยโขมดนี้ คำว่า " โขมด อ่านว่า ขะ-โหมด เป็นชื่อผีป่า ชอบออกหากินกลางคืน และมีไฟพะเนียงเห็นเป็นระยะ ๆ คล้ายผีกระสือ ดังนั้น จึงเรียกเอาตามลักษณะกระทง ที่จุดเทียนลอยในน้ำเห็นเงาสะท้อนวับ ๆ แวม ๆ คล้ายผีโขมดว่า ลอยโขมด

Loy Krathong
FESTIVAL

ความสำคัญของการลอยกระทง

1. เพื่อแสดงความสำนึกถึงบุญคุณของแม่น้ำที่ให้เราได้อาศัยน้ำกิน น้ำใช้ ตลอดจนเป็นการขอขมาต่อพระแม่คงคา ที่เราได้ทิ้งสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ลงไปในน้ำ อันเป็นสาเหตุให้แหล่งน้ำไม่สะอาด

2. เพื่อเป็นการสักการะรอยพระพุทธบาทน้ำมหานที เมื่อคราวที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปแสดงธรรมโปรดในนาคพิภพ และได้ทรงประทับรอยพระบาทไว้บนหาดทรายแม่น้ำนัมมทานที ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหนึ่งอยู่ในแดวันทักขิณาบถของประเทศอินเดีย

3. เพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ เพราะการลอยกระทงเปรียบเหมือนการลอยความทุกข์ ความโศกเศร้า โรคภัยไข้เจ็บ และสิ่งไม่ดีต่าง ๆ ให้ลอยตามแม่น้ำไปกับกระทง คล้ายกับพิธีลอยบาปของศาสนาพราหมณ์

ทำไมกระทงส่วนใหญ่เป็นรูปดอกบัว

ในหนังสือตำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ หรือตำนานนางนพมาศ ซึ่งเป็นพระสนมเอก ของพระมหาธรรมราชาที่ไทยเรียกพระร่วง แห่งกรุงสุโขทัย ได้กล่าวถึงวันเพ็ญเดือนสิบสองว่า เป็นเวลาเสด็จประพาสลำน้ำ ตามพระราชพิธีในเวลากลางคืน และได้มีรับสั่งให้บรรดาพระสนม นางในทั้งหลาย ตกแต่งกระทงประดับดอกไม้รูปเทียน นำไปลอยน้ำหน้าพระที่นั่ง ในคราวนั้น ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ หรือนางนพมาศพระสนมเอก ก็ได้คิดประดิษฐ์กระทงเป็นรูปดอกบัวตูมขึ้น ด้วยเห็นว่าเป็นดอกบัวพิเศษ ที่บานในเวลากลางคืนเพียงปีละครั้งในวันดังกล่าว สมควรทำเป็นกระทงแต่งประทีป ลอยไปถวายสักการะรอยพระพุทธบาท ซึ่งเมื่อพระร่วงเจ้าได้ทอดพระเนตรเห็น ก็รับสั่งถามถึงความหมาย นางก็ได้ทูลอธิบายจนเป็นที่พอพระราชหฤทัย พระองค์จึงมีพระราชดำรัสว่า "แต่นี้สืบไปเบื้องหน้า วันเพ็ญเดือน 12 ให้นำโคมลอยเป็นรูปดอกบัว อุทิศสักการบูชาพระพุทธบาทบัวบกทุกที ตราบเท่ากัลปาวสาน" ด้วยเหตุนี้ เราจึงเห็นโคมลอยรูปดอกบัวปรากฏมาจนปัจจุบัน

Loy Krathong
FESTIVAL

ประเพณีลอยกระทงไม่ได้มีแค่ที่ไทย

เชื่อกันว่าประเพณีลอยกระทงเป็นพิธีกรรมร่วมกันของผู้คนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต ในพม่ามีเรื่องเล่าว่าครั้งพระเจ้าอโลกจะสร้างเจดีย์แต่ก็มีพญามารขัดขวาง จึงขอให้พระอรหันต์ลงมาช่วย ต่อมาพระธาตุนาคเมืองบาดาลเข้าช่วยเหลือ สำหรับชาวพม่าพิธีลอยกระทงจึงถือเป็นการบูชาคุณพญานาค

ลาวเป็นอีกประเทศหนึ่งที่จัดประเพณี "ไหลเฮือไฟ" หรือลอยกระทงแบบลาวเป็นประจำทุกปี เนื่องจากชาวลาวมีวิถีชีวิตเกี่ยวเนื่องกับแม่น้ำสำคัญอย่างแม่น้ำโขง จนเป็นที่มาของประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับน้ำ

กัมพูชามีการจัดงานลอยกระทงถึง 2 ครั้งต่อปี ซึ่งเป็นเทศกาลชื่นเชิงที่มีการแข่งเรือยาว และการแสดงพลุบริเวณทะเลสาบโตนเลสาบ

ประเทศอื่นในเอเชีย อย่างอินเดีย และจีนก็มีประเพณีที่คล้ายการลอยกระทงเช่นกัน ซึ่งมีที่มาและความเชื่อที่ต่างกันไป แต่โดยส่วนใหญ่ก็เพื่อขอขมา และขอพรให้เทพเจ้าช่วยปกป้องคุ้มครอง

Loy Krathong FESTIVAL

ประเพณีลอยกระทงไม่ได้มีแค่ที่ไทย

เชื่อกันว่าประเพณีลอยกระทงเป็นพิธีกรรมร่วมกันของผู้คนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต ในพม่ามีเรื่องเล่าว่าครั้งพระเจ้าอโลกจะสร้างเจดีย์แต่ก็มีพญามารขัดขวาง จึงขอให้พระอรหันต์ลงมาช่วย ต่อมาพระธาตุนาคเมืองบาดาลเข้าช่วยเหลือ สำหรับชาวพม่าพิธีลอยกระทงจึงถือเป็นการบูชาคุณพญานาค

ลาวเป็นอีกประเทศหนึ่งที่จัดประเพณี "ไหลเฮือไฟ" หรือลอยกระทงแบบลาวเป็นประจำทุกปี เนื่องจากชาวลาวมีวิถีชีวิตเกี่ยวเนื่องกับแม่น้ำสำคัญอย่างแม่น้ำโขง จนเป็นที่มาของประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับน้ำ

กัมพูชามีการจัดงานลอยกระทงถึง 2 ครั้งต่อปี ซึ่งเป็นเทศกาลชื่นเชิงที่มีการแข่งเรือยาว และภาพแสดงพลุบริเวณทะเลสาบโตนเลสาบ

ประเทศอื่นในเอเชีย อย่างอินเดีย และจีนก็มีประเพณีที่คล้ายการลอยกระทงเช่นกัน ซึ่งมีที่มาและความเชื่อที่ต่างกันไป แต่โดยส่วนใหญ่ก็เพื่อขอขมา และขอพรให้เทพเจ้าช่วยปกป้องคุ้มครอง

Loy Krathong
FESTIVAL

"นางนพมาศ" คือใคร?

นางนพมาศ คือ ผู้หญิงที่ปรากฏอยู่ในเรื่องเล่าประวัติการลอยกระทง แต่ก็ยังไม่มีความแน่ชัดว่ามีตัวตนจริงหรือไม่ เพราะประวัตินางนพมาศจะเป็นไปในลักษณะตำนานกึ่งเรื่องเล่า โดยเชื่อว่า นพมาศเป็นกุลสตรีที่เพียบพร้อม ดำรงตำแหน่งสนมของพระสนมเอกแห่งกรุงสุโขทัย และเป็นผู้มีบทบาทในการคิดประดิษฐ์กระทง ซึ่งกลายเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกระทั่งปัจจุบัน

